ISSN: 3060-4923 Impact Factor –7,212

BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINING YOZMA NUTQINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TA'LIM VOSITALARIDAN FOYDALANISH

Olimova N.K.
Farg'ona davlat universiteti
Boshlangich ta'lim yo'nalishi
2-bosqich talabasi
Ahmadjonova Sitora Rahmatjon qizi
+998502018149
https://doi.org/10.5281/zenodo.24014683

Annotatsiya. Ushbu maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutqini o'stirishda zamonaviy raqamli ta'lim vositalaridan foydalanishning mazmuni, ahamiyati va metodik asoslari yoritilgan. Boshlang'ich sinf yoshidagi o'quvchilarning yozma nutq ko'nikmalarini shakllantirishda multimedia resurslari, interaktiv o'yinlar va maxsus ta'limiy platformalarning o'rni tahlil qilingan. Shuningdek, raqamli texnologiyalar vositasida darslarni tashkil etish o'quvchilarning ijodiy fikrlashini faollashtirishi va fanga bo'lgan qiziqishini orttirishi bo'yicha amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar. yozma nutq, boshlang'ich sinf, raqamli ta'lim, multimedia, interaktiv vositalar, nutq o'stirish.

Kirish. Zamonaviy axborot jamiyati sharoitida ta'lim tizimini raqamlashtirish global tendensiyaga aylandi. O'zbekiston Respublikasida ham ta'lim sifatini tubdan yaxshilash, o'quv jarayoniga ilg'or raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt elementlarini joriy etish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Xususan, boshlang'ich ta'lim o'quvchining fundamental ko'nikmalari shakllanadigan eng muhim bosqich bo'lib, bu davrda yozma nutqni to'g'ri va boy rivojlantirish kelgusi ta'lim muvaffaqiyatining mustahkam poydevorini belgilaydi. An'anaviy ta'lim usullari ko'pincha "alfa avlodi" (raqamli texnologiyalar qurshovida tug'ilib o'sayotgan bolalar) hisoblangan zamonaviy o'quvchilarning motivatsiyasini yuqori darajada ushlab turishga yetarli bo'lmayapti. Bu yoshdagi bolalarda diqqatning tarqoqligi va vizual ma'lumotlarni qabul qilishga moyillik kuchli. Shu bois, boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutqini an'anaviy daftardan tashqari, interaktiv raqamli vositalar (multimedia ilovalari, elektron grafik organayzerlar, nutqni matnga aylantiruvchi dasturlar va ta'limiy platformalar) yordamida rivojlantirish bugungi kunda juda dolzarb masala hisoblanadi .Yozma nutqni shakllantirish va rivojlantirish muammolari psixolog hamda metodist olimlar (L.S.Vigotskiy, A.R.Luriya, M.R.Lvov kabi xorijiy hamda o'zbek metodist olimlaridan Q.Qosimova, S.Fuzailov, A.G'ulomov) tomonidan keng tadqiq etilgan. Biroq, boshlang'ich sinflarda yozma nutq ustida ishlashda aynan zamonaviy raqamli vositalar va interaktiv platformalarning didaktik imkoniyatlaridan tizimli foydalanish masalasi metodika fanida hali to'liq ochib berilmagan va qo'shimcha tadqiqotlarni talab etadi.Boshlang'ich sinf o'quvchilarining yozma nutqini rivojlantirishda raqamli ta'lim vositalaridan samarali foydalanish metodikasini ishlab chiqish hamda uning amaliy ahamiyatini asoslashdan iborat.Tadqiqotning predmeti shundan iboratki, .

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yozma nutqini rivojlantirishda qo‘llaniladigan raqamli ta’lim vositalari, shakllari, metodlari va pedagogik shart-sharoitlari.Raqamli ta’lim vositalari va ularning afzalliklari haqida ma’lumot beradigan bo’lsak,raqamli vositalarning afzalliklari: boshlang‘ich sinf yoshidagi bolalar vizual (ko‘rgazmali) ma’lumotlarni juda yaxshi qabul qilishadi. Raqamli vositalar yozma nutqni o‘stirishda quyidagi imkoniyatlarni beradi:

Qiziqishni oshirish: Interaktiv o‘yinlar va rang-barang dasturlar bolani yozishga majburlash emas, balki qiziqtirish orqali jalb qiladi. Tezkor teskari aloqa.Ayrim dasturlar xatolarni shu zahoti ko‘rsatib, to‘g‘rilash imkonini beradi. Individual yondashuv: Har bir o‘quvchi o‘z tezligida va darajasida topshiriqlarni bajarishi mumkin.Yozma nutqni rivojlantirishda qo‘llaniladigan raqamli vositalar turlari: Raqamli vositalarni vazifasiga ko‘ra bir nechta guruhga bo‘lish mumkin: Interaktiv ta’lim platformalari va o‘yinlar. Kahoot! va Quizziz: Bu platformalar orqali so‘z boyligini oshirish, so‘zlarni to‘g‘ri yozish (orfoografiya) va gaplarni to‘g‘ri tuzish bo‘yicha qisqa testlar hamda o‘yinlar tashkil etiladi. Wordwall: Harflardan so‘z yasash, so‘zlardan gap tuzish, rasmlarga qarab interaktiv tarzda matn yaratish uchun juda qulay mashqlarni o‘z ichiga oladi. Elektron doskalar va hamkorlik vositalari: Padlet yoki Jamboard: O‘quvchilar ushbu onlayn doskalarda birgalikda kichik hikoyalar yozishlari, rasmlarga qabar ta’rif berishlari yoki berilgan mavzu bo‘yicha o‘z fikrlarini qisqa jumlalar bilan qoldirishlari mumkin. Bu jamoaviy yozma nutqni rivojlantiradi.

Raqamli vositalar orqali yozma nutqni o‘stirish bosqichlari:

Yozma nutq bosqichma-bosqich shakllanadi va har bir bosqichda raqamli yordamchilardan foydalanish mumkin: So‘z boyligini oshirish (Lug‘at ustida ishlash): Raqamli flesh-kartalar (masalan, Quizlet) yordamida yangi so‘zlarni o‘rganish va ularning yozilishini mashq qilish. Gap tuzish: Elektron tarqatma materiallarda so‘zlar tartibini to‘g‘rilash orqali mantiqiy va grammatik jihatdan to‘g‘ri gap tuzishni o‘rganish. Kichik matnlar yaratish: Berilgan mavzu, rasm yoki multfilm asosida kompyuter yoki planshetda klaviatura orqali yoki elektron qalam yordamida kichik insho, bayon (esse) yozish.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. **Baynazarova J. J.** Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yozma nutqini shakllantirishning ilmiy-uslubiy strategiyasi // Zenodo, 2025.
2. Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining yozma nutq kompetensiyalarini rivojlantirishda raqamli vositalardan foydalanish // Maktabgacha va maktab ta’limi jurnali, 2026.
3. **Matchonov S.**Boshlang‘ich sinflarda ona tili o‘qitish metodikasi. – Toshkent, 2021.
4. **Ro‘zimatov J., Norbo‘tayeva O.**Boshlang‘ich sinf o‘quvchilariga raqamli ta’lim texnologiyalarining o‘rni va ahamiyati // Science and Education, 2024.
5. **Parpiyev O. O.**Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida yozma nutqni rivojlantirish usullari // Qo‘qon universiteti xabarlari, 2024.